

2 - Oznámení trestného činu a má práva v průběhu vyšetřování nebo soudního řízení

Jak mohu trestný čin oznámit?

Trestný čin můžete oznámit podáním trestního oznámení u kteréhokoli policejního orgánu, státního zastupitelství nebo soudu. Trestní oznámení můžete podat, pokud jste obětí trestného činu a také pokud zjistíte, že se někdo ve Vašem okolí stal obětí trestného činu, utrpěl újmu nebo spáchal trestný čin. Jednotlivé orgány (tj. policie, státní zastupitelství, soudy) vzájemně spolupracují a v případě potřeby postoupí Vaše trestní oznámení orgánu, který jej dále posoudí. Trestní oznámení lze podat písemně, ústně do protokolu nebo elektronicky s ověřeným elektronickým podpisem. Mělo by obsahovat zejména popis činu, ke kterému došlo, Vaše kontaktní údaje, a pokud jste obětí trestného činu, popis škody, která Vám byla způsobena, spolu s informací, zda požadujete náhradu škody. Trestní oznámení nesmí být anonymní, policie ani státní zástupce však na Vaši žádost Vaše osobní údaje neuvede.

Jak mohu zjistit, jak je daný případ vyřizován?

Pokud jste oznámili trestný čin nebo jste obětí trestného činu, policie je povinna Vám doručit rozhodnutí. Toto rozhodnutí se označuje jako usnesení (*uznesenie*) a bude doručeno na adresu, kterou jste uvedli ve svém trestním oznámení. Jako osoba, která trestný čin oznámila, budete průběžně *informováni o vývoji věci (tj. o vznesení obvinění proti konkrétní osobě, rozšíření obvinění, postoupení případu jinému orgánu, zastavení, podmíněném zastavení nebo pozastavení trestního stíhání)*.

Mám nárok na právní pomoc (během vyšetřování nebo soudního řízení)? Za jakých podmínek?

K podání trestního oznámení se nevyžaduje zastoupení advokátem. Právní pomoc mohou poskytovat subjekty poskytující pomoc obětem nebo za určitých podmínek Centrum právní pomoci. V pozdějších fázích trestního řízení může být na náklady státu ustanoven advokát.

Mohu požadovat náhradu výdajů (v souvislosti s účastí na vyšetřování / soudním řízení)? Za jakých podmínek?

Pokud jste předvoláni jako svědek, ať už v přípravném řízení, nebo v hlavním líčení, máte nárok na náhradu již vynaložených peněžních výdajů, zejména výdajů na cestu, stravu a prokázané výdaje na ubytování. Máte nárok na náhradu ušlé mzdy za práci nebo jiný prokazatelný ušlý příjem. Nárok na svědecké musí být uplatněn do tří dnů po výslechu, jinak zanikne. Musí být vyčíslen nejpozději do patnácti dnů po uplatnění nároku.

Jste-li poškozeným, stát Vaše vlastní náklady nehradí. Mezi vlastní náklady patří zejména cestovní výdaje, náhrada za ztracený čas zmocněnce poškozeného, poštovní poplatky a další hotové výdaje. Jako poškozený máte však již v trestním řízení nárok na náhradu nákladů nezbytných k účinnému uplatnění Vašeho nároku, včetně nákladů vzniklých v souvislosti s přibráním zmocněnce. Odsouzený je povinen Vám tyto náklady uhradit.

Mohu se odvolat, pokud je moje věc uzavřena, aniž by se dostala k soudu?

Váš případ se nemusí nutně dostat k soudu. Může být ukončen méně formálním alternativním postupem, který neskončí rozhodnutím o vině a trestu. Mezi tyto postupy patří například podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného/obžalovaného, smír nebo trestní příkaz. To,

zda máte právo na odvolání, závisí na Vašem postavení v řízení a na tom, jak je trestní řízení ukončeno. Proti podmíněnému zastavení trestního stíhání nebo proti podmíněnému zastavení trestního stíhání spolupracujícího obžalovaného můžete podat stížnost bez ohledu na to, zda jste poškozeným nebo osobou, která trestný čin oznámila. Proti soudnímu smíru nelze podat opravný prostředek, neboť je uzavřen s Vaším souhlasem. Jste-li poškozeným, můžete podat odpor proti výroku o náhradě škody v trestním příkaze. V takovém případě bude výrok o náhradě škody v trestním příkaze zrušen a soud Vás odkáže na občanskoprávní řízení, v němž můžete požadovat náhradu škody.

Mohu se účastnit soudního řízení?

Jste-li poškozeným, soud Vás vyrozumí o konání hlavního líčení. Pokud se nedostavíte k soudu, bude o Vašem nároku na náhradu škody rozhodnuto na základě Vašich předchozích nároků obsažených ve spisu. Jste-li pouze osobou oznamující trestný čin, můžete se hlavního výslechu zúčastnit jako osoba z řad veřejnosti.

Jaká je má oficiální úloha v soudním systému? Mohu například vystupovat jako: oběť, svědek, poškozený nebo soukromý žalobce?

Obětí se stanete, pokud Vám byla způsobena újma na zdraví nebo škoda na (hmotném či nehmotném) majetku nebo pokud Vaše práva a svobody byly porušeny nebo ohroženy v důsledku trestného činu a také pokud Váš rodinný příslušník zemřel v důsledku trestného činu. Za oběť se považuje každý, kdo tvrdí, že je obětí, není-li prokázáno jinak, bez ohledu na to, zda byl pachatel identifikován, stíhán nebo odsouzen. Práva obětí, jejich ochrana a podpora se řídí zákonem o obětech trestných činů.

V trestním řízení však může mít oběť postavení oznamující strany, oběti nebo svědka se všemi právy, která trestní řád přiznává v souvislosti s daným postavením.

Obětí v trestním řízení je osoba, která v důsledku trestného činu utrpěla újmu na zdraví nebo majetkovou, morální nebo jinou škodu nebo jejíž jiná zákonem chráněná práva nebo svobody jí byla porušena nebo ohrožena.

Svědkem se stanete, pokud jste byli donucovacím orgánem nebo soudem požádáni, abyste jako svědek vypovídali o skutečnostech podstatných pro trestní řízení, které jste sami vnímali svými smysly, nebo pokud se dostavíte k donucovacímu orgánu nebo k soudu buď z vlastní iniciativy, nebo na návrh jedné ze stran.

V slovenském trestním právu neexistuje institut soukromého žalobce; v trestním řízení podává obžalobu státní zástupce.

Jaká jsou potom má práva a povinnosti?

Jako oběť trestného činu máte právo na informace o tom, jak podat trestní oznámení, o průběhu trestního řízení a o tom, jak můžete kontaktovat organizace, které Vám mohou pomoci. Na Vaši žádost Vám policie nebo státní zastupitelství pomůže kontaktovat subjekt poskytující pomoc obětem trestného činu, který se bude dále věnovat Vaším potřebám. Máte právo na odbornou pomoc, právo být vyslechnut, právo, aby s Vámi bylo zacházeno s respektem, důstojně a citlivě, a pokud jste se stali obětí násilného trestného činu, máte rovněž právo na odškodnění.

Jako poškozený máte v některých případech právo se vyjádřit, zda souhlasíte s trestním stíháním, požadovat náhradu škody, navrhnout provedení nebo doplnění důkazů, předložit důkazy, nahlížet do spisů a studovat je, účastnit se hlavního jednání a veřejného jednání o odvolání nebo dohodě o vině a přijetí trestu, vyjádřit se k provedeným důkazům, učinit závěrečné prohlášení a podat odvolání.

Jako svědek se musíte dostavit, pokud jste předvoláni donucovacími orgány a soudem, a svědčit o tom, co víte o trestném činu a pachateli, nebo o okolnostech souvisejících s trestním řízením. Pokud se nedostavíte bez dostatečné omluvy, můžete být předvedeni.

Právo odmítnout vypovídat jako svědek máte ve třech případech:

- pokud je obžalovaný Vaším příbuzným v linii přímé, sourozencem, osvojitelem, osvojencem, manželem/manželkou nebo druhem/družkou,

- pokud byste tím vystavili sebe nebo blízkou osobu nebezpečí trestního stíhání,
- pokud byste tím porušili zpovědní tajemství nebo důvěrnost informací, které Vám byly svěřeny jako osobě, která je povinna zachovávat mlčenlivost, nebo jako osobě odpovědné za pastorační péči.

Máte právo na právní pomoc a na přítomnost advokáta při výslechu a právo přečíst si protokol a žádat o jeho doplnění nebo opravu. Máte nárok na úhradu nezbytných výdajů (např. cestovních) a ušlé mzdy za práci – tzv. svědečné. Nárok na svědečné musí být uplatněn do tří dnů po výslechu.

Mohu v průběhu soudního řízení učinit prohlášení nebo poskytnout důkazy? Za jakých podmínek?

Jako poškozený máte právo účastnit se hlavního líčení a navrhnout soudu dokazování. Můžete se rovněž vyjádřit k důkazům, které již byly provedeny. Jakmile soud prohlásí dokazování za ukončené, nelze podávat žádné další návrhy.

Na konci slyšení (může se však konat i několik slyšení) máte právo pronést závěrečnou řeč. Její obsah není přesně vymezen, takže je na Vás, co se v ní rozhodnete říct. Můžete si s sebou přinést poznámky. Pokud máte zmocněnce, pronese závěrečnou řeč on.

Jaké informace mi budou v průběhu soudního řízení poskytnuty?

Každé přijaté rozhodnutí (rozsudek, příkaz, trestní příkaz) Vám bude jako poškozenému vždy doručeno. Pokud jste určili zmocněnce, bude rozhodnutí doručeno přímo jemu.

Budu mít přístup k soudnímu spisu?

V kterékoli fázi trestního řízení se můžete rozhodnout, zda nahlédnete do spisu. S žádostí o nahlédnutí do spisu je třeba se obrátit na příslušný orgán činný v trestním řízení. Můžete tak učinit písemně nebo ústně. V takovém případě je příslušný orgán v zásadě povinen vyhovět žádosti poškozeného a uvést místo, datum a čas uskutečnění tohoto procesního úkonu. Při nahlížení do spisů je samozřejmě třeba provést veškeré nezbytné úkony, aby se zabránilo vyzrazení utajovaných informací, obchodních a bankovních tajemství atd.

■ Poslední aktualizace: 27/03/2023

Originální verzi stránky (v jazyce příslušného členského státu) provozuje daný členský stát. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. Evropská komise vylučuje jakoukoli odpovědnost za jakékoli informace nebo údaje obsažené nebo uvedené v tomto dokumentu. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.